

LASTENSUOJELUN MONIALAINEN KEHITTÄMINEN
KANTA-HÄMEESSÄ, PIRKANMAALLA JA ETELÄ-POHJANMAALLA 2020 - 2022

Esitys lastensuojelun kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan rakenteesta
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle

Lastensuojelun kokemusasiantuntija- ja vertaistoiminnan rakenne Etelä-Pohjanmaalla

Sisällys

Johdanto

- Kehittämisen konteksti
- Kuka on lastensuojelun asiakas
- Työryhmä

OSA I

1. Määritelmä ja käsitteet
2. Visio
3. Etelä-Pohjanmaan lastensuojelun kokemusasiantuntija- ja vertaistoiminnan rakenne
4. Lastensuojelun kokemusasiantuntijatoiminta pitää sisällään
5. Lastensuojelun kokemusasiantuntija on mukana
6. Perustelut toiminnalle ja vaikuttavuus
7. Kustannusvaikutukset/hypoteesi HVA
8. Talousarvioin laadinnassa huomioitava
9. Toiminnasta vastaavan koordinaattorin rooli

OSA II

10. Toiminnan eettiset periaatteet
11. Suhdeperustaisuus ja ryhmät
12. Rikosrekisteriotteesta
13. Kokoontumiset & tapaamiset ja turvallinen tila
14. Tiedottaminen, kohderyhmän tavoitettavuus
15. Huomioitavia seikkoja toiminnan käynnistyessä

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

Johdanto

- Kehittämisen konteksti
- Kuka on lastensuojelun asiakas
- Työryhmä

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

Kehittämisen konteksti

- MONNI-hankkeen kehittämisen prosessina ja palvelulupauksena on ollut pysyvän lastensuojelun kokemusasiantuntijarakenteen mallintaminen hyvinvointialueelle, joka on toteutettu Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla. Kumppani kokemusasiantuntijatoiminnalle myös muissa hankkeen kehittämistehtävissä on sovittu Pesäpuu ry:n kanssa.
- Kokemusasiantuntijuudesta tehtiin video kokemusasiantuntianuorilta nuorille. Video markkinoi nuorille, mistä kokemusasiantuntijuudessa ja vertaisryhmissä voi olla kyse.

Etelä-Pohjanmaan mallintamistyön prosessi

Dialoginen ja reflektioiva prosessi, jonka tavoitteena on saada aikaan oma Etelä-Pohjanmaalle soveltuva rakenne.

Aloituspöytäkirja 2/2022:
moniääninen työryhmä, jossa edustus kuntien lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollosta sekä jälkihuollosta, Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeesta sekä kokemusasiantuntijat Kasper ry:stä ja Pesäpuusta.

Kehittämisessä on benchmarkattu mm.
valtakunnallista kehittämistoimintaa sekä Satanuoria, Pesäpuuta, Etiäppäin! ja Kanta-Hämeen MONNI-hanketta ja pyritty hyödyntämään parhaat kokemukset ja osa-alueet.

Mallia on esitelty HVA:n Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen alajaoston **Lapsiperheiden sosiaalipalvelut ja lastensuojelun – alatyöryhmälle 5/2022** sekä HVA:n **Osallisuutta ja osallisuusmallia edistävä –työryhmälle 5/2022.**
Rakenteen sitominen
hyvinvointialueen lastensuojelun /osallisuuden kehittämisen kokonaisuuteen.

Toiveena saada nopea toiminnan aloitus omine budjetiteineen ja resursseineen sekä aito rakenteessa toimiminen heti HVA:n käynnistyttyä.

Lastensuojelusta

Kuka on lastensuojelun asiakas?

- Asiakkaana on aina lapsi (0-18-vuotias, jälkihuoltovelvollisuus 25-v.)
- Asiakkuudet: arvioinnin perusteella sosiaalityöntekijä avaa asiakkuuden lapselle. Asiakkuus on salassa pidettävää tietoa.
- Asiakkuus: avohuollossa, sijaishuollossa ja jälkihuollossa
- Työskentely tapahtuu suhteissa: lapsen kanssa sekä läheis-, palvelu- ja viranomaisverkoston kanssa
 - Kokemusasiantuntija-vertaistoiminta: lapset, vanhemmat, sisarukset, lähisuhteet
- **Huomioitavia seikkoja:** Lastensuojelun asiakkaat ansaitsevat oman, vain heidän asiaansa keskittyvän rakenteen, jossa otetaan huomioon
 - a) heidän tilanteidensa kompleksisuus
 - b) traumainformoidun työtteen tarve
 - c) heidän olosuhteensa

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

Työryhmä

- Alina Rauhala, perheohjaaja (Lapua)
- Eveliina Viitamäki, perheohjaaja, Voikukkia-ryhmä (Seinäjoki /Törnävänpuiston ls. yksikkö)
- Fanny Nortamo, kokemusasiantuntija (Pesäpuu)
- Helena Nyrhinen, lastensuojelun avohuollon sosiaaliohjaaja (Seinäjoki)
- Jukka Lammi, kokemusasiantuntijavanhemmat (Kasper ry)
- Leena Huhtala, sosiaalityöntekijä (LLKY)
- Minna Lammi, kokemusasiantuntijavanhemmat (Kasper ry)
- Minna Pohjola, jälkihuollon sosiaaliohjaaja (Seinäjoki)
- Minna Tuomisto, sosiaalityöntekijä (JIKky)
- Petta Porko, asiantuntija (EP:n Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus –hanke)
- Sari Sauramäki, kehittäjäsosiaalityöntekijä (Yhdessä elämässä eteenpäin, YEE-hanke)
- Auli Romppainen, lastensuojelun hankekoordinaattori, MONNI-hanke

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

OSA I

1. Määritelmä ja käsitteet
2. Visio
3. Etelä-Pohjanmaan lastensuojelun kokemusasiantuntija- ja vertaistoiminnan rakenne
4. Lastensuojelun kokemusasiantuntijatoiminta pitää sisällään
5. Lastensuojelun kokemusasiantuntija on mukana
6. Perustelut toiminnalle ja vaikuttavuus
7. Kustannusvaikutukset/hypoteesi HVA
8. Talousarvioin laadinnassa huomioitava
9. Toiminnasta vastaavan koordinaattorin rooli

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

1. Määritelmä ja käsitteet

Kuka voi olla lastensuojelun kokemusasiantuntija?

- nuori kokemusasiantuntija (nykyinen tai entinen asiakas) lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollossa
- iältään alle 30-vuotias, mutta yli 12-vuotias nuori
- lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen huoltajat sekä läheiset
- lastensuojelun asiakkaana olevien sisarukset, ml. sijaishuollon sisarukset
- halukas jakamaan kokemuksiaan
- kiinnostunut kuulemaan muiden kokemuksia lastensuojelun kehittämiseksi

Kokemusasiantuntijan rooli asiantuntijana on

- **kehittää lastensuojelua (ja muita palveluja)** omien lastensuojelusta syntyneiden kokemusten pohjalta.
- **jakaa kokemuksiaan** sekä kuulla muiden näkökulmia asioista, joita yhdessä tarkastellaan.
- **tuoda kokemuksen pohjalta käsiteltävään asiaan ajatuksensa, tunteensa, toiveensa ja odotuksensa**, jolloin asioita tarkastellaan syvemmällä merkitystasolla.
- **on tietoinen siitä**, että hänen kokemuksensa ovat osa tai tulevat olemaan osana kehittämistyötä.
- **voi toimia kokemusasiantuntijana myös ilman, että hänen henkilöllisyytensä tulee julkiseksi.**

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

1. Määritelmä ja käsitteet

Mitä tarkoitetaan vertaisuudella?

- Vertaisuus on tunne, joka rakentuu samankaltaisten elämäkokemusten kautta
- Voi ymmärtää toista oman kokemuksen kautta ja olla siten vertainen
- Vertainen: ei ikärajaa

Mitä tarkoitetaan vertaistuellalla?

- Kokemusten vaihtoa samankaltaisista elämäkokemuksista
- Vertaistuki on kuuntelua ja keskustelua vertaisten välillä, eikä välttämättä vaadi aktiivista osallistumista
- Kaikkien kokemukset hyväksytään tasavertaisesti
- Yhteisten kokemusten jakaminen lisää yhteistä ymmärrystä
- Vertaistuki edellyttää luottamuksellisuutta ja vapaaehtoisuutta
- Vertaistuen ympärille voi syntyä myös yhteisöllisiä ryhmiä

2. Lastensuojelun kokemusasiantuntija- ja vertaistoiminnan rakenne Etelä-Pohjanmaalla

VISIO

Etelä-Pohjanmaalla jokaisella lastensuojelun kanssa kosketuksessa olleella on mahdollisuus osallistua vertaistuelliseen kehittämis- ja kokemusasiantuntijatoimintaan ikä- ja kehitystasonsa mukaan.

Toiminta auttaa:

1. osallistujia yksilöinä (lapset, nuoret, sisarukset, vanhemmat, läheiset)
2. lastensuojelun ja palvelujen kehittämistä sekä laadukasta palvelutuotantoa

3. Lastensuojelun kokemusasiantuntija- ja vertaistoiminnan rakenne Etelä-Pohjanmaalla TOIMINNAN KOTIPESÄ HVA:n LASTENSUOJELUSSA

Lastensuojelun kokemusasiantuntijatoiminnasta vastaava koordinaattori
- työparina määräaikainen palkattu kokemusasiantuntijanuori

VERTAISUUS

KOKEMUSASIAANTUNTIJATOIMINTA

- Avo- ja sijaishuollon kokemusasiantuntijaryhmä
 - Jälkihuollon kokemusasiantuntijaryhmä
 - mm. Seinäjoen vaikuttajaryhmä
 - Sisarusten ja sijaissisarusten kokemusasiantuntijaryhmä
 - muita tarpeen mukaan rakentuvia ryhmiä
- säännöllinen kokoontuminen
- vertaisohjaaja, työpari

VERTAISTUKIRYHMÄT

- Lasten (alle 13 v.) vertaistukiryhmät
 - Nuorten (yli 13 v.) vertaistukiryhmät
 - Vanhempien vertaistukiryhmä: Voikukkia –ryhmät (1-2 x vuosi, suljettu ryhmä, kokoontuu 8-10x), Seinäjoella (koordinoijana Törnävänpuisto)
- säännöllinen kokoontuminen
- vertaisohjaaja, työpari

VERTAISRYHMÄT

- Avoimet kahvilat
 - Alueen omat ryhmät
-
- Maakunnallinen tilaisuus nuorille 1 x vuodessa (fokuksessa vaikuttaminen)
 - Mahdollisesti vuosittainen vertaisarviointi (maksullinen) lastensuojelun sijaishuoltoon?

MUKANA:

mm. kehittämässä palveluja, edustajana ohjausryhmissä, konsultoinnissa, palautteen kerääminen, arvioinnit

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

4. Lastensuojelun kokemusasiantuntijatoiminta pitää sisällään

- Vertaistoimintaa
- Mentorointia
- Ammattilaisten kouluttamista (esim. luennot, puheenvuorot, kurssit)
- Yhteiskehittämistä (esim. kehittäjäryhmät kunnallisten tai yksityisten palveluiden kehittämisen tukena)
- Palveluiden vertaisarviointia
- Mediaesiintymisiä
- Kanssatutkijuutta
- Päätäväiestintää ja -vaikuttamista
- Poliittiseen valmistelutyöhön osallistumista
- Tutkimushaastatteluiden antamista

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

5. Lastensuojelun kokemusasiantuntija on mukana mm.

- yhteiskunnallisessa vaikuttamistyössä
- julkisessa keskustelussa, mediassa
- Lapsivaikutusten-/ennakkovaikutusten arviointia tehtäessä lapsen, nuoren ja vanhemman äänenä
- kehitettäessä uutta toimintaa tai muutettaessa toimintaa ja palveluja, mm. hyvinvointialueen valmistelussa
- yhteisessä konsultoinnissa kehitettävästä asiasta/ilmiöstä
- nostamassa ryhmänä jokin asia tai ilmiö organisaation tietouteen ja kehitettäväksi huomioiden myös muut palvelut kuin lastensuojelu
- osallistumassa työryhmiin/kehittäjäryhmiin, johdon tai päättäjien tapaamisiin
- työparina kentällä
- kääntämässä viranomaiskieltä nuorelle ymmärrettäväksi
- luennoitsijana
- systemisissä tiimeissä
- tukihenkilönä ja vertaisohjaajana

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

6. Perustelut toiminnalle ja vaikuttavuus

- Nuorten toimijuuden vahvistuminen osallisuuden ja vertaisuuden kokemuksen tukemana
- Hyvinvoinnin lisääntyminen ja inhimillisen kärsimyksen vähentäminen
- Nuorten koulutus- ja työllisyyspolut vahvistuvat – syrjään jääminen yhteiskunnasta vähenee (tuo säästöjä!)
- Työntekijäresurssin säästäminen perustehtävää tekevillä – aikaa kohtaamiseen
- Nuorten yksinäisyys vähenee
- Ylisukupolvisen lastensuojelutarpeen vähenevät
- Lastensuojelun palvelutarpeet vähenevät
- Osaaminen lisääntyy
- Ymmärrys lisääntyy
- Palvelujen vaikuttavuus lisääntyy niin lastensuojelussa kuin sen kumppaneillakin
- Lastensuojelun palveluvalikkoon merkittävä sekä vaikuttavuutta tuova keino tukemaan lasta/nuorta
- Lapsen oikeuksien toteutumisen varmistuminen
- Lapsen saamat omat hyödyt (pystyvyyden kokemus, työkokemus, CV, osaamistodistukset (Paikko-toiminta)
- Omana tuotantona ostopalvelujen tarve vähenee ja kulujen väheneminen
- Kokemusasiantuntijatoiminnan vahvuutena on kehittää myös viranomaistyötä sekä muuta palvelutuotantoa

LÄHDE: Pesäpuu: <https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2022/02/Nuorten-osallisuus-ja-kokemusasiantuntijuus-ennen-nyt-ja-tulevaisuudessa-raportti-verkkoversio.pdf> ja työryhmä 2022 ja MONNI-hanke

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

6. Perustelut toiminnalle ja vaikuttavuus

• Nuoret kertovat

- *”Sain uutta tietoa ja sosiaaliset taidot paranivat”*
- *”Sain kannustusta elämän jatkamiseen sekä oikeiden ja hyvien päätösten tekemiseen”*
- *”Sain auttaa muita”*
- *”Pääsi edes jollain tavalla vaikuttamaan asioihin”*
- *”Hyväksyn menneisyyteni paremmin, kun muilla on samankaltaisia kokemuksia”*
- *”Opin paljon siitä, miten oikeasti asioihin vaikutetaan”*
- *”Olen saanut kanavan tuoda omaa kokemushistoriaani hyödyllisellä tavalla pöydälle ja tuntea että asioita oikeasti viedään eteenpäin myös vertaistuki ryhmään sisällä on ollut todella korjaava kokemus.”*
- *”Mahdollisuus vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin, kavereita, ponnahduslaudan itseäni innostavaan työhön. Lisäksi on ollut kuva huomata, että ammattilaisia oikeasti kiinnostaa, mitä meillä on sanottavaa.”*

• Ammattilaiset kertovat

- *”Oli tärkeää kuulla positiivinen kokemus lastensuojelun asiakkuudesta!”*
- *”Antoi paljon vinkkejä omaan asiantuntijuuteen ja siihen, miten asiakkaita kannattaa kohdata.”*
- *”Lastensuojelu voi todella toimia joidenkin kohdalla niin kuin pitää.”*

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

7. Kustannusvaikutukset/hypoteesi HVA

Kokemusasiantuntija- ja vertaistoiminnan positiiviset vaikutukset viiden vuoden aikana

Menot:

- menot syntyvät työntekijöiden palkoista ja toimintarahasta.
 - noin **110 000 euroa/vuosi**, viiden vuoden ajan (2023–2027) noin 550 000 euroa.
 - nuorten kokemusasiantuntijatoimintaa voidaan toteuttaa HVA:la samalla summalla, joka keskimäärin käytetään yhden sijaishuollossa asuvan lapsen hoitoon ja huolenpitoon vuodessa.

Säästöt:

- Kokemusasiantuntijatoiminnan synnyttämät säästöt syntyisivät useista eri lähteistä, mm.:
 - ostopalvelut, **säästö 2 500 euroa/vuosi**
 - kokemusasiantuntijatoiminnan vastaavalle työntekijälle siirtyvät kevyet työt, **säästö 1250 euro/vuosi**
 - työllistetyyn nuoreen siirtyminen työelämään, **säästö 7 000€/3:ssa vuodessa**
 - nuoren vanhemman oman lapsen sijoituksen estäminen, **säästö 40 000€/vuosi**
 - ammattilaisten lisääntynyt osaaminen + avun ja tuen tarpeiden tunnistaminen ennen ongelmien kasautumista, palvelujen oikea-aikaisuus ja sijoittamisen estäminen kahdeksi vuodeksi, **säästö 60 000€/kaksi vuotta tai kolmen lapsen sijoituksen estäminen, säästö 90 000€/puoli vuotta tai jos ei tarvetta nuorisopsykiatrian osastohoidolle, säästö 3000€/kolmen vuoden ajan**
 - toimintaan osallistuneiden kaksi nuorta kouluttautuvat ja työllistyvät, säästö 1,5 miljoonaa elinaikana

→ kustannushyödyt toimintaan käytettyjen varojen jälkeen yli 50 000 euroa viiden vuoden aikana ja lisäksi toiminnan synnyttämät pidemmän aikavälin kustannushyödyt olisivat vähintään 1,5–2,5 miljoonaa euroa

LÄHDE: työryhmä ja Pesäpuu: <https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2022/02/Nuorten-osallisuus-ja-kokemusasiantuntijuus-ennen-nyt-ja-tulevaisuudessa-raportti-verkkoversio.pdf>

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

8. Talousarvion laadinnassa huomioitava

- Vuosibudjettiin yhteensä noin **110 000€/vuosi**
 - Toiminnasta vastaavan työntekijän peruspalkka **noin 3 000-4000 euroa** kuukaudessa ja työparin peruspalkka **2 400 euroa** kuukaudessa.
 - **Toimintaraha:** noin **10 000 euroa** vuosittain.
 - **Toimintarahan menoerät muodostuvat** mm. korvaukset/palkkiot kokemusasiantuntijoille, kuljetukset, matkakorvaukset, yhteinen tekeminen, tarjoilut, korvaukset esim. lastenhoitajille
- Rahoituksen riittävä taso on edellytys menestykselle toiminnalle.

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

9. Toiminnasta vastaavan koordinaattorin rooli

- Koordinoi ja kehittää kokemusasiantuntijatoiminnan ja vertaisryhmätoiminnan kokonaisuutta (eri-ikäiset, eri ryhmämuodot)
- Kouluttaa ja tukee vertaisryhmäohjaajia
- Huolehtii lastensuojelun ja yhteistyökumppaneiden tiedottamisesta niin, että pitää palvelumuodot työntekijöillä ja asiakkailta aktiivisesti tiedossa
- Tuo kehittämistarpeita esille ja mahdollistaa nuorille erilaisia paikkoja olla näkyvillä ja osallinen
- Kerää palautetta aktiivisesti sekä osallistujilta että tilaajilta
- On mukana valtakunnallisessa kehittämistyössä

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

OSA II

10. Toiminnan eettiset periaatteet
11. Suhdeperustaisuus ja ryhmät
12. Rikosrekisteriotteesta
13. Kokoontumiset & tapaamiset ja turvallinen tila
14. Tiedottaminen, kohderyhmän tavoitettavuus
15. Huomioitavia seikkoja toiminnan käynnistyessä

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

10. Toiminnan eettiset periaatteet

Kokemusasiantuntijatoiminnassa noudatetaan Pesäpuu ry:n yhdessä nuorten kanssa laatimia kokemusasiantuntijatoiminnan eettisiä periaatteita.

*”Eettiset periaatteet suojelevat kokemusasiantuntijoita. Toiminnan eettisyyteen on kiinnitettävä huomiota, jotta hyvää tarkoittaen ei tehdä hallaa. Lapset ja nuoret ovat erityisen haavoittuvassa asemassa ja tämä tulee huomioida myös kokemusasiantuntijatoiminnassa. Eettiset periaatteet tukevat myös Pesäpuun visiota, jossa **jokainen lapsi on turvassa, osallinen ja arvokas.**”*

Viesti kokemusasiantuntijalta

”Nuoret kaipaavat ryhmiä, joiden tuella kokeilla kokemusasiantuntijuuden monia muotoja. Heillä on paljon sanottavaa, mutta myös paljon tarvetta rohkaisulle ja rinnallakulkijuudelle. Ryhmän tuki, turva ja vertaisuuden voima mahdollistaa monipuoliset mahdollisuudet kehittämiseen ihan vauvasta vaariin.

Kokemuksen näkeminen rikkautena ja tasa-arvoisena osaamisena on valtavan tärkeää. Meidän täytyy avata kokemusasiantuntijoille ovia, ei niinkään seisoa portinvartioina.”

10. Toiminnan eettiset periaatteet

Turvassa:

- Kun lapset ja nuoret jakavat meille kokemuksia, meidän tulee varmistaa että toiminta **tukee heidän hyvinvointiaan**. Ei vähätellä kokemuksia ja tiedostetaan, kuinka kokemus on vaikuttanut henkilöön, joka siitä kertoo ja otetaan tieto häneltä vastaan totena aina, – ei lähdetä kyseenalaistamaan kokemuksia.
- **Pidetään huolta siitä, että jakamalla kokemuksia ei menetä mitään**. Nuorilla on usein töitä tai koulua, niin on mahdollistettava se, että he eivät joudu nipistämään kummastakaan näistä. Jos poissaoloja tulee, niin se korvataan: saadaan todistukset mm. kouluun poissaoloista ja kehittämistoiminnassa mukana olemisesta, työtodistus CV:hen sekä jossain tapauksissa esim. rahallisia palkkioita. Ei ole tarkoitus, että kokemusasiantuntija tekee työtä, josta muille asiantuntijoille maksetaan palkkaa. Usein muut asiantuntijat ovat vakituksessa työsuhteessa, ja konsultaatiot/työryhmät kuuluvat heidän työnkuvaansa, josta maksetaan korvaus työnantajan puolesta. Kokemusasiantuntijat ovat kuitenkin usein tuntityössä/osa-aikaisina/sivutuloina, jolloin heille ei makseta korvausta automaattisesti, vaan se on järjestettävä työtä pyytävän osapuolen toimesta.
- **Tarkoituksena on hakea ratkaisuja ja hakea muutosta**. Ei myöskään vellota negatiivissa kokemuksissa – ne ovat tärkeitä ja niitä saa sanoa ääneen, mutta pyritään siihen, että löydetään yhdessä ratkaisu, jos sitä ei ole yksin vielä löytynyt.
- **Suojataan lasten ja nuorten identiteettiä**. Ryhmässä voi jakaa kokemuksia myös täysin anonyyminä ja me-puheena. On myös mahdollisesta tehdä itsenäisesti (kuitenkin niin, että taustalla on tukea tarvittaessa) esiintymisiä, haastatteluita jne.
- **Jos haastattelupyynnöksi tulee**, niin varmistetaan se, että onko kuitenkin mahdollisuus toimia anonyymisti, jos jossain kohden haastatteluprosessia tulisi sellainen olo, että ei halua antaa kasvoja ja nimeä haastatteluun. Varsinkin median edustajien kanssa täytyy olla tosi varovainen ja varmistettava, kun he muokkaavat tekstejä (pyytää niitä tarkistettavaksi), että on myös mahdollisuus tuottaa kokemuksia anonyyminä.

LÄHDE: Pesäpuu, työryhmän kokemusasiantuntija 2022

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

10. Toiminnan eettiset periaatteet

Osallinen:

- **Kaikilla lapsilla ja nuorilla on arvokasta jaettavaa**, jos vaan osataan kuulla heitä. Kokemusasiantuntijuus ei ole kiinni iästä, sukupuolesta, etnisestä taustasta, uskonnollisesta taustasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muista asioista. Kokemusasiantuntijatoimintaa tehdään heidän ehdoillaan: jokainen voi olla kokemusasiantuntija, toiminta on kiinni ammattilaisista, kuinka he osaavat kuulla lapsia ja nuoria. Jossain kohden pohditaan ja käydään keskustelua, mihin voimavarat/resurssit riittävät nuorella tai lapsella.
- **Pyritään aina tukemaan lapsia ja nuoria itsenäisinä toimijoina** - lasten ja nuorten vahvuuksien sanoittaminen on keskeistä toiminnassa. Varsinkin, kun puhutaan lastensuojelusta, lapsilla ja nuorilla on paljon kokemuksia pystymättömyydestä, jotka eivät ole välttämättä todellisia. Lapset ja nuoret tarvitsevat paljon rohkaisua. Kun lapset saavat vertaisuuden kokemuksen ryhmätoiminnan ja kannustavien aikuisten kautta, heiltä usein löytyy merkityksellistä sanottavaa.
- **Lapsilla on paljon kohtaamattomuuden kokemuksia** ja on tiedostettava, mitä taustalla on sekä aktiivisesti pyrkiä estämään sellaisen kokemuksen uudelleen luomista.
- Kun kuunnellaan nuoria, **meillä on velvollisuus viedä esimerkiksi kehittämisideoita eteenpäin ja mahdollisimman autenttina** – säilytetään nuorten sanoma sellaisenaan.

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

10. Toiminnan eettiset periaatteet

Arvokas:

- Jokainen lapsi ja nuori on hyvä asiantuntija. Edelleen aikuisten tehtävä opetella kuuntelemaan lapsia ja nuoria. Kokemustieto pitää tunnistaa ja tunnustaa itsessään arvokkaana, jolloin sitä pidetään tasa-arvoisena koulutuksen saaneiden asiantuntijoihin nähden. Akateeminen osaaminen ja kokemustieto yhdistettynä tuottaa vaikuttavaa yhteistyötä, jolla saadaan muutosta aikaiseksi. Tarkoituksenmukaista on tehdä työtä tasavertaisina ja yhtä arvokkaina kumppaneina - tultiin sitten akateemisesta tai kokemuksen taustasta.
- Emme käytä toiminnassamme lapsia tai nuoria alentavia identifioivia tai latautuneita termejä: Ei puhuta "kodin ulkopuolelle sijoitetuista" vaan sijoitetuista. Sijaishuoltopaikka on monelle koti. Ei puhuta myöskään päihdenuorista, koska he ovat paljon muutakin – puhutaan päiheillä oireilevista nuorista. Tai jos puhutaan nuorista, joilla ei ole vakituista asuntoa, niin he ovat asunnottomuutta kokevia henkilöitä, ei kodittomia. Jokaisella meillä on koti jossain, oli se sitten sillan alla tai vanhempien luona.
- Katsotaan yksilökohtaisesti, millaisesta työtaustasta kokemusasiantuntija tulee ja millaista tukea hän tarvitsee.
- Kokemusasiantuntijatoiminnassa olevalta ei vaadita koulutusta – se karsii monimuotoisuutta. On paljon kokemusasiantuntijoita, jotka eivät pysty sitoutumaan intensiivisesti työskentelyyn, koska elämässä on muitakin (opiskelu, koulu, työ, harrastukset ja mielenkiinnon kohteet), jolloin he eivät myöskään välttämättä pääse kokemusasiantuntijakoulutukseen. Koulutusta voidaan pohtia silloin, jos nuorella suunnitelmissa vertaisryhmien ohjaaminen, eikä se silloinkaan ole välttämätöntä. Koulutusta vastaavaa ohjausta voi saada yhteisön sisällä ja opetella työn tekemistä toisen työntekijän tukemana.

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

11. Suhdeperustaisuus ja ryhmät

- Työntekijän ja lapsen/nuoren/vanhemman välinen suhde helpottaa motivointia toimintaan
- Suhteessa tärkeää turvallisuuden korostaminen.
- Suhteen kautta syntyy luottamus.
- Jos ei tunne työntekijää, se tuo turvattomuutta

Ryhmien ohjaaja

- Ohjaaja voi paljastaa itsestään ihmisyyttä
- Lasten/nuorten suhteet omiin vanhempiin (äiti-/isä-suhteet) voivat aktivoida kokemukset suhteessa työntekijään tai hänen oletettuun sukupuoleensa . Tärkeää olisikin huomioida monisukupuolisuus ohjaajissa
- Ohjaajan arvostava kohtaaminen joka tasolla
- Ryhmänohjaaja tarvitsee ryhmänohjaajataitoihin koulutusta
- Systemisen ajattelutavan muistaminen: ei voi kuulla mitä toinen sanoo, jos toimii oman ajatuksen pohjalta tai ratkaisut kaikkeen on muodostettu jo ennalta

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

12. Rikosrekisteriotteesta

”Rikostaustaotteella tarkoitetaan rikosrekisteriotetta, joka on tarkoitettu esitettäväksi työnantajalle, viranomaiselle, oppilaitokselle tai vapaaehtoistoiminnan järjestäjälle Suomessa, kun henkilö ryhtyy toimimaan alaikäisten kanssa. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi opettajan sijaisuutta tai lastentarhaohjaajan työtehtäviä. Ote tarvitaan vain yli kolme kuukautta kestäviin työsuhteisiin, eli yksittäistä lastenhoitokeikkaa varten otetta ei tarvitse tilata. On työnantajan velvollisuus pyytää uutta työntekijää toimittamaan rikosrekisteriote nähtäväksi, mutta uuden työntekijän täytyy itse tilata ote Oikeusrekisterikeskuksesta.”

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

13. Kokoontumiset & tapaamiset ja turvallinen tila

- Kehittäjäasiakkaina ja kokemusasiantuntijoina toimivilla on oltava tehtävässään turvallinen olo. Rakenne mahdollistaa heille heidän tarvitsemansa tuen ja yhteisön.
- Jokainen on tervetullut omana itsenään sellaisilla voimavaroilla, mitkä sillä hetkellä ovat.
- Ketään osallistujaa ei syrjitä taustan, suuntautumisen, iän, sukupuolen, uskonnon tai muun takia.
- Tilan oltava neutraali paikka, joka voi vaihtua ja jonne voi eri puolilta maakuntaa osallistua. Tilan valinnassa kuitenkin huomioitava, jotta se ei trikkeröisi osallistujaa.
- Toiminta on avointa ja tilannesidonnaista.
- Huomioidaan salassapitosäännökset. Toiminnassa vallitsee ehdoton luottamus.
- Psykkisesti, sosiaalisesti ja fyysinen turvallisuus varmistettu.
- Kriisin keskellä olevan henkilön toimimisessa huomioitava ns. jakamiskrapula (=kriisin keskellä voi tahtomattaan jakaa liikaa henkilökohtaisia asioita ja katua jälkeensä).
- Tapaamiset mieluiten live-tapaamisia – varmistetaan luottamusta (esim. netissä taustalla ei muita).
- Myös etänä tulisi olla mahdollisuus osallistua, silloin varmistettava etätoiminnassa tarvittavat laitteet lapsille ja nuorille sekä muille vertaisille.
- Varmistetaan esteettömyys ja mahdollistetaan osallistuminen kaikille, mm. lastenhoitoa/tila lapsille, tauottaminen ja muut huomioinnit tarpeille. Tuetaan myös matkakuluja.

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

14. Tiedottaminen, kohderyhmän tavoitettavuus

- Mahdollisuus kokemusasiantuntija- ja vertaistoimintaan tulisi saavuttaa kaikki kiinnostuneet
- Aikuisten tehtävänä on kannustaa ja innostaa nuoria mukaan toimintaan
- Täsmämarkkinointia, myös avointa kaikille
- Annettava riittävästi informaatiota, esimerkiksi miten voi tulla mukaan toimintaan tai mitä hyötyjä toiminnasta voi nuorelle olla (vertaisuus, kehittäminen, kokemusten jakaminen, kivayhdessä tekeminen turvallisessa ympäristössä....)
- Tiedottaminen perustuu olemassa olevaan asiakassuhteeseen ja vuorovaikutukseen
- Tutuus kannustaa toimintaan
- Huomioitava moninaisuus, myös monille sukupuolille kohdistuva tiedottaminen
- Some-markkinointi ja puskaradio tavoittaa nuoria, kirjeet kotiin, flyereita seinille ja eri kulkuväylille
- Markkinointia tekevät ryhmien ohjaajat (erityisesti some-markkinointi), sosiaalityöntekijät sekä muut lasten/nuorten kanssa toimivat arjen ihmiset
- [Pesäpuun nettisivuille tulossa kokemusasiantuntijatoiminnasta video nuorilta nuorille.](#)

Lastensuojelun
kokemusasiantuntija-
ja vertaistoiminnan
rakenne
Etelä-Pohjanmaalla

15. Huomioitavia seikkoja toiminnan käynnistyessä

- Kohderyhmien tiedottaminen ja esite
- Kilpailutusten yhteydessä varmistettava kokemusasiantuntijatoimintaan sitoutuminen lastensuojeluyksiköiden laatuvaatimuksissa
- Vertaiset ohjaajina, mitä se tarkoittaa
- Tarkistettava arvot
- Luotava ryhmän/toiminnan pelisäännöt
- Muistettava turvallisen tilan periaatteet
- Koulutukset halukkaille
- Kokemusasiantuntija- ja vertaistoiminnassa mukana olevalle rakenteen mallinnus, jossa jälkipuintimahdollisuus
- Ratkottava, miten toiminnasta kootaan palautteet
- Ohjeet rekrytoinnissa huomioitavista asioista

LASTENSUOJELUN MONIALAINEN KEHITTÄMINEN
KANTA-HÄMEESSÄ, PIRKANMAALLA JA ETELÄ-POHJANMAALLA 2020 - 2022

*Koska yhteistä tekemistä on varaa parantaa
– ja ilo kehittää!*

*”Kuulla jotain, ottaa se vastaan
ja ajatella,
ennen kuin vastaa”*

- Tom Andersen

<https://monnihanke.fi>

Twitter: [@monnihanke](https://twitter.com/monnihanke)

LinkedIn: [linkedin.com/company/monnihanke](https://www.linkedin.com/company/monnihanke)

Projektipäällikkö:

Kristiina Ruuskanen

kristiina.ruuskanen@pikassos.fi,

p. 0447757940

Etelä-Pohjanmaa:

Koordinaattori Auli Romppainen

auli.romppainen@seamk.fi

p. 040 830 0337

YTA-alue (3X10D)

Koordinaattori Petta Porko

petta.porko@seamk.fi

p. 040 830 0429